

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Oslo, 7.5.2012

Høringssvar fra Unio. NOU 2011.20 : Ungdom, makt og medvirkning

Unio synes det er svært positivt at det har kommet en utredning som hva slags makt og muligheter til medvirkning ungdom har i vårt samfunn. Mange medlemmer i Unio-forbund arbeider daglig med og for barn og unge. Unios yrkesgrupper skal være med og legge premissene for at barn og unge vokser opp under trygge og stimulerende omgivelser, og bidra til at de utvikler seg intellektuelt, sosialt og fysisk.

Unio ønsker derfor velkommen alle tiltak som kan fremme ressurser, skape glede og gode mestringsstrategier, og dermed også legge til rette for at barn og unge kan ta i bruk egne ressurser. Unio mener utvalget har gjort rett i å ha stor fokus på ungdommens *makt over eget liv*.

Tiltakene som foreslås av utvalget vil ikke føre til omfattende forandringer av dagens praksis på de ulike områdene. På flere områder ønsker utvalget å lovfeste politikk på områder som i praksis fungerer bra i dag. NOUen gir derfor et inntrykk av at barn og unge har stor grad av medvirkningsmuligheter i det norske samfunn. Norge er på toppen av FNs liste over hvilke land det er best å leve i, både for voksne og barn. Det norske velferdssamfunnet har utviklet gode ordninger som i stor grad sikrer økonomisk trygget og forutsigbarhet for norske barnefamilier. Vi har et utdannings- og velferdssystem som i stor grad bidrar til inkludering og fellesskap. Dette bygger på våre humanistiske fellesverdier som et trygt, åpent og demokratisk samfunn.

Generelle kommentarer:

Ifølge mandatet skal utredningen konsentrere seg om ungdomsbefolkningen i alderen 12-26 år. Utvalget har av tidshensyn valgt å se bort fra problemstillinger knyttet til aldersgruppen 19-26.

Utvalget mener selv dette er uheldig. Det er en vurdering Unio støtter. Overgangen fra videregående skole til studier og arbeidsliv er en svært viktig og avgjørende fase av et menneskes liv. Unio mener det ville vært av stor interesse om utvalget hadde tatt for seg

temaer som unge menneskers innflytelse og medvirkning på arbeidsplassene, innenfor utdanningssystemet og i politikken på nasjonalt og lokalt nivå. Et annet svært samfunnsaktuelt område er unge menneskers problemer med å etablere seg på boligmarkedet. I kapittelet om organisasjonskanalen har utvalgets avgrensning ført til at unge menneskers innflytelse og medvirkning gjennom medlemskap i arbeidstakerorganisasjonene ikke omtales. Dette er en av de viktigste organisasjonskanalene i Norge i dag.

Resultatet av aldersavgrensningen har med andre ord medført en stor tematisk forandring av NOUen. Unio mener at utvalget burde foretatt en tematisk avgrensning uten å definere bort halvparten av aldersutvalget utvalget ble bedt om å vurdere.

På et annet område har utvalget utvidet sitt mandat. Skolens rolle som demokratiforberedende arena er ikke eksplisitt nevnt i utvalgets mandat, men utvalget har lagt stor vekt på at dette må være en sentral del av diskusjonen om unges makt og medvirkning. Unio støtter utvalgets vurdering. Det er en svakhet ved mandatet at skolens rolle og betydning ikke eksplisitt er nevnt i mandatet.

Unio mener likevel at når skolen har fått en så sentral posisjon i NOUen, så burde dette i større grad reflekteres i sammensetningen av utvalgets medlemmer og arbeidsmetoder. Unio mener det hadde vært hensiktsmessig å trekke inn kompetanse og kunnskap fra lærere og andre ressurspersoner som jobber i skolen. Mangelen på grasrotkontakt med lærere reflekteres også i utvalgets konkrete arbeid. Utvalget har ikke søkt lærernes innspill ved valg av inviterte foredragsholdere; ved bestilte forskningsbedrag; ved valg av arrangementer eller ved innhenting av skriftlige innspill eller annet materiale.

Det fremstår som svært uheldig at Utdanningsforbundet, en profesjonsorganisasjon med over 150 000 medlemmer, ikke er blitt involvert i arbeidet med NOUen. Unio støtter Utdanningsforbundets vurdering i at de mest relevante utfordringene ikke er plukket opp av utvalget, og at flere av vurderingene og konklusjonene tyder på mangel på god kunnskap om hverdagen i skolen. Det er en åpenbar svakhet ved NOUen at Utdanningsforbundet i sitt høringssvar skriver at det er vanskelig å kjenne seg igjen i det bildet utvalget tegner av norsk skole.

3. Skolens demokratioppdrag

Unio støtter utvalgets vurderinger av at skolen har en viktig rolle som demokratiforberedende arena. Men i de refererte studiene fremkommer det et overveiende positivt bilde av norske ungdommers kunnskap om demokrati og politisk deltakelse. Internasjonale undersøkelser viser også at norske elevers kunnskaper om demokrati er komparativt gode. Unio mener derfor det ikke er hensiktsmessig å innføre et nytt demokratifag i skolen. Nye elementer som er viktige i forståelsen av demokratibegrepet bør inkluderes i allerede eksisterende fag. Unio mener det er viktig at elevene får en helhetsforståelse, og at fag som samfunnsfag, RLE og norsk sammen gir en mer utfyllende forståelse for demokratibegrepet.

Utvalget ønsker at det innføres obligatoriske skolevalg i videregående skole. Ved valget i 2011 var det bare 7 prosent av elevene ved videregående skoler som ikke hadde anledning til å stemme ved skolevalg. Utvalget peker på at noen elever ikke får stemt ved skolevalgene, men det er en svakhet at utvalget ikke går inn på faktorer som gjør at et fåtall av skolene ikke ønsker å delta. Unio ser ikke, ut fra dagens praksis og erfaringer, behovet for å gjøre skolevalg obligatorisk.

Unio vil for øvrig påpeke at utvalget ikke konkluderer på spørsmålet om stemmerett for 16-åringer. Det virker uklart om utvalget har gjort en vurdering av om man bør innføre obligatorisk skolevalg dersom alle elevene på videregående har vanlig stemmerett. I forslaget om obligatorisk skolevalg i videregående, virker det som om utvalget har lagt til grunn til en stemmerettsalder på 18 år.

Unio viser for øvrig til Utdanningsforbundets høringssvar på de andre temaene i kapittelet om skolens demokratioppdrag.

4. Organisasjonskanalen

Unio mener utvalget har hatt et riktig fokus på sosiale forskjeller i organisasjonsdeltakelse. Parallelt med velstandsøkningen i det norske samfunnet, her det de siste årene vært en økning i sosiale forskjeller. Rundt 100 000 norske barn lever under det EU har satt som fattigdomsgrense. Fritidsforskning viser at barn og unges fritidsvaner følger sosiale skillelinjer, og at noen derfor ikke får de samme utviklingsmulighetene som majoriteten.

Unio mener tilbud til barn og unge skal være tilgjengelig for alle uavhengig av familienes økonomi. I det lokale arbeidet må det satses bredt med en kombinasjon av generelle tilbud som når alle, og tilbud som retter seg spesielt mot risikoutsatte barn og unge. Funksjonshemmede barn skal også ha like muligheter som andre barn. Dette innebærer blant annet at utforming av skolebygg og fritidsarenaer er utformet og tilrettelagt slik at alle tilbud er tilgjengelige uavhengig av funksjonshemming. Varierte og tilgjengelige kultur- og fritidsaktiviteter er viktige elementer i et godt oppvekstmiljø. Det er viktig at dette arbeidet skjer i offensivt samspill mellom aktører fra offentlig og frivillig sektor.

Det er også viktig å understreke at deltakelse i organisasjonslivet er viktig også ut fra andre perspektiv enn makt og medvirkning. Deltakelse i organisasjonslivet vil som regel være utviklende for det enkelte individ, og det kan skape gode mestringsstrategier. Det er helse- og sosialgevinster ved deltakelse i organisasjonslivet. De sosiale forskjellene i organisasjonsdeltakelse medfører også at sosiale ulikheter innenfor helse. Inaktivitet og fedmeproblemer er blitt et økende problem blant barn og unge, og mange sliter også med psykiske lidelser.

- Unio støtter utvalgets forslag om at arbeidet med å inkludere ungdomsgrupper med lav deltakelse i frivillige organisasjoner bør styrkes. Unio støtter videre de foreslåtte virkemidlene.
- Unio støtter utvalgets forslag om å styrke barne- og ungdomsorganisasjonenes mulighet til å delta i kommunal politikkutforming og planprosesser. Unio støtter videre de foreslåtte virkemidlene.

5. Myndighetsinitierte ordninger for medvirkning

Unio mener at barn og unge må få muligheter til aktiv deltakelse og medvirkning i samfunnet der beslutninger tas. Unio mener det er viktig for demokratiutviklingen i samfunnet at barn og unge får større innflytelse. Samfunnet trenger kompetansen og ressursene de unge representerer. Innflytelsen må ikke bare gjelde i saker som berører dem direkte. Også på andre områder, som for eksempel kommuneplanlegging, veiutbygging og eldreomsorg, har ungdom

vist engasjement og ansvar der de har blitt tatt med i beslutningsprosessen. Likevel er det langt fram til at barn og unge blir hørt og tatt på alvor. Unio mener det må jobbes systematisk for å sikre barn og ungdom og foreldre reell innflytelse i skolen, i nærmiljøet i fritiden, i helse- og sosialtjenesten og i kommunepolitikken generelt.

- Unio støtter imidlertid ikke utvalgets forslag om at det skal utarbeides lovfastsatte nasjonale retningslinjer for lokale ungdomsråd. De fleste kommunene og fylkeskommunene i Norge har allerede etablert ulike konsultative fora for ungdom. Unio mener det er viktig at det legges til rette for gode lokale løsninger og initiativ, og vi frykter at forslaget fra utvalget i for stor grad vil føre til en statlig ensretting av politikken på dette området. Unio støtter av den grunn heller ikke utvalgets forslag om et statlig tilskudd for kommuner som har ungdomsråd som følger retningslinjene.
- Unio støtter utvalgets forslag om at tjenesten ung.no bør få en egen post i statsbudsjettet og at kommuneansatte må få mer kompetanse om nettkommunikasjon med ungdom.

6. Valgkanalen

Unio registrerer at utvalget ikke foreslår konkrete tiltak for å øke valgdeltakelse for unge. Utvalget tar heller ikke stilling til en eventuell senkning av stemmerettsalderen til 16 år.

- Unio avventer med å ta stilling til en endring i stemmerettsalderen. Det vises her til at evalueringen av forsøket fra 2011 gjennomføres av Institutt for samfunnsforskning og Rokkansenteret. Endelig rapport vil foreligge høsten 2013

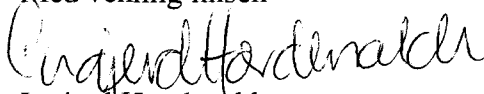
7. Digitalt medborgerskap

- Unio støtter utvalgets forslag om at unge skal få mer kunnskap om maktpotensialet i sosiale medier. Unio foreslår at digital medborgerkompetanse integreres i allerede eksisterende læreplaner.
- Unio støtter utvalgets forslag om at det gis støtte til forskning om hvordan sosiale medier påvirker unges samfunnsengasjement og deltakelse samt hva slags makt unge reelt sett får gjennom sosiale medier.

9. Unge under offentlig omsorg

Unio stiller seg bak utvalgets forslag til tiltak.

Med vennlig hilsen

Ingjerd Hovdenakk
Sekretariatssjef

Lars Holmer-Hoven
Seniorrådgiver